

בריתות הגנה: האם אנחנו באמת לומדים מההיסטוריה

written by פרופ' זכי שלום | 06.04.2026

בתקופה שבין שתי מלחמות העולם, הקים העם הצ'כי רפובליקה דמוקרטית, נאורה סובלנית ושוחרת שלום בלב אירופה. בראשה עמדו דמויות מופת, אינטלקטואלים ואנשי ספר, כמו אדוארד בנש ותומאש מסריק. מנהיגי צ'כיה לא היו נאיבים. הם ידעו היטב שארצם נמצאת בשכנות לגרמניה שכבר הפגינה את אופייה האגרסיבי במלחמת העולם הראשונה. לצ'כיה הייתה ברית הגנה עם צרפת, והיא העריכה שבריטניה לא תעמוד מנגד אם היא, צ'כיה, תותקף על ידי גרמניה.

ואולם, בריטניה ניהלה אז מדיניות של הכלה ופיוס מול גרמניה הנאצית שדרשה מצ'כיה לוותר על חבל הסודטים. היה ברור שצרפת לבדה לא תוכל לעמוד מול גרמניה הנאצית. ואכן שתי המעצמות שיתפו פעולה במסגרת ועידת מינכן הזכורה לרע וכפו על צ'כיה לעשות וויתורים מפליגים לגרמניה.

הוויתורים לא ריסנו את גרמניה הנאצית. להיפך, התיאבון שלה רק גדל. שנה לאחר הסכם מינכן פרצה המלחמה הנוראה מכל ² מלחמת העולם השנייה, שבמסגרתה ניסו הנאצים לממש את "הפתרון הסופי" לעם היהודי. רק מנהיגותם של צ'רצ'יל ורוזוולט הובילה את "בני האור" באירופה להתייצב למערכה ולהביס את הצורך הנאצי ושותפיו.

"זו לא המלחמה שלנו"

חשבנו שהלקח נלמד ושוב לא יאפשרו הדמוקרטיות למשטרים רודנים ותוקפנים להטיל אימתם על המערכת הבינלאומית באמצעות צבירת חימוש שכולל נשק להשמדה המונית והפעלת טרור נגד כל מי שלא התיישר איתם. אז חשבנו. הנה באה והתייצבה ממלכת האיטולות באיראן והכריזה בגלוי על כוונתה להשמיד את "הישות הציונית". לאחר שנים רבות של הכלה ופיוס כלפיה, הסתבר שוב שפניהם של האיטולות אינם מכוונים לפיוס אלא למערכה רוויית דמים נגד מתנגדיהן בעולם כולו.

ממש ברגע האחרון, שבועות ספורים לפני שתצליח איראן להשיג מערכות נשק גרעיניות, קמו שני מנהיגים בעולם, הנשיא טראמפ וראש הממשלה נתניהו, למערכה כוללת נגד איראן. הם ביקשו לשלב במערכה גם את מדינות אירופה, ובראשן בריטניה גרמניה וצרפת. אבל הללו הבהירו ש"זו אינה מלחמה שלנו" והעדיפו לעמוד מן הצד ולהניח לישראל, ובמידה פחותה ³ גם לארצות הברית, להקיז את דמן.

בתחילה נראה היה שיש להן "סיבה טובה" לאמץ מדיניות מנוכרת כזו. אירופה, הם אמרו לעצמן, אינה נמצאת בטווח הטילים של איראן. אולי זה לא נראה יפה, אבל המערכת הבינלאומית מתבססת על אינטרסים, וכל זמן שאיראן אינה מאיימת עלינו, אין לנו שום סיבה להתייצב למערכה נגדה.

ואולם, עד מהרה טפחה המציאות על פניהן. איראן שיגרה טילים לעבר בסיסים של בריטניה בקפריסין, וחיזבאללה שלוחה של איראן בלבנון הבהיר שגם הוא יכול לפגוע ביעדים של בריטניה באי בים התיכון. איראן לא הסתפקה בכך ושיגרה טיל לעבר האי דייגו גרסיה, הנמצא במרחק של 4000 ק"מ משטחה באוקיינוס ההודי. המסר שלה היה ברור: 'אנחנו, האייתולות, מסוגלים כבר עכשיו לשגר טילים לעבר כל מדינה באירופה. לכן, מדינות אירופה, אין שום אמצעי אפקטיבי של הגנה אווירית כמו שיש לישראל ולארזה"ב'.

גם מציאות זו לא שינתה את עמדתן של מדינות אירופה. הן המשיכו לדגול בבדלנות, ניכור וציניות אגואיסטית חסרת מעצורים.

השבוע קם "צדיק אחד בסדום", ראש ממשלת בריטניה לשעבר, בוריס ג'ונסון. הוא מתח ביקורת חריפה על מדיניותה המנוכרת של בריטניה כלפי בת בריתה ההיסטורית, ארצות הברית.

לבריטניה, כתב בוריס ג'ונסון, יש היכרות היסטורית, רבת שנים, עם מדינות המפרץ. אילו הייתה משתפת פעולה עם ארה"ב, היא יכולה הייתה, קרוב לוודאי, לשנות את אופי הלחימה של אמריקה וישראל. כך נהגו ראשי ממשלה בבריטניה, מרגרט תאצ'ר וטוני בלייר, במהלך העימותים ב-1991 ו-2003.

מדיניותו של ראש ממשלת בריטניה, סטארמר, כך טען ג'ונסון, לוקה לא רק ב"עיוורון פוליטי" וקוצר ראות, אלא גם בכפיות טובה. ארה"ב היא זו שסייעה לבריטניה לנצח את ארגנטינה במלחמת פולקלנד. היא הייתה זו שסייעה להצלת קוסובו ובוסניה, למרות שאמריקנים רבים סברו אז שזו אינה מלחמתה של ארה"ב: "זוהי אשליה", סיכם ג'ונסון, "לחשוב שנוכל לטמון את ראשנו בחול".

אל מול מציאות קשה זו, לא נוכל שלא להזכיר לטובה את מנהיגיה של ישראל, מבן גוריון ועד גולדה מאיר, שסירבו בעיקשות לוותר על יכולת הגנה עצמית ולהסתמך במקום זה על הבטחות שווא של בריתות הגנה והתחייבויות נשיאותיות לסייע לישראל בשעת צרה.

המאמר פורסם במקור ראשון, בתאריך 06 באפריל 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.